

LEGAL TECH SOHASIDAGI ETIK MUAMOLAR VA ULARNI QILISH YO'LLARI

Shokirov Javohir Jahongir o'g'li

Toshkent davlat yuridik universiteti

Xususiy huquq fakulteti

jshokirov850@gmail.com

Anotatsiya: Ushbu maqolada Legal Tech – huquqiy xizmatlar sohasida zamonaviy texnologiyalarni qo'llash tizimi sifatida tahlil qilinadi. Asarda Legal Tech platformalari va sun'iy intellekt vositalarining huquqiy amaliyotga kirib kelishi natijasida yuzaga kelayotgan asosiy etik muammolar bo'yicha shaxsiy ma'lumotlarning maxfiyligi, algoritmik xolislik, mas'uliyatning noaniqligi va inson omilining kamayishi masalalari boy etiladi. Muallif ushbu muammolarni bartaraf etish uchun etik kodekslar joriy etish informatsiya-himoyalash tiziminin kuchaytirish sun'iy intellektning shaffofligini ta'minlash va huquqshunoslar uchta dasturchilar bilan hamkorlikni rivojlantirishni murakkab zarur deb qaradi. Legal Tech sohasining barqaror rivojlanishi uchun texnologik innovatsiyalarni axloqiy me'yorlar bilan mos tavsiya etish mumkin

Kalit so'zlar: Legal Tech, etik muammolar, sun'iy intellekt, maxfiylik, huquqiy texnologiyalar, axloqiy me'yorlar, raqamli adolat.

ETHICAL ISSUES IN THE LEGAL TECH INDUSTRY AND HOW TO ADDRESS THEM

Shokirov Javohir Jahongir ugli

Tashkent State University of Law

Faculty of Private Law

jshokirov850@gmail.com

Anotation: this article analyzes Legal Tech as a system of application of modern technologies in the field of legal services. In the work issues of confidentiality of personal information algorithmic objectivity, uncertainty of responsibility and reduction of the human factor are rich in the main ethical problems arising from the penetration of LegalTech platforms and artificial intelligence tools into legal practice. The author considered it complexly necessary to introduce ethical codes to eliminate these problems, strengthen the information-protection system ensure the transparency of artificial intelligence and develop cooperation with the three programmers of lawyers. For the sustainable development of the Legal Tech field, technological innovation can be recommended in accordance with ethical standards

Keywords: Legal Tech, ethical issues, artificial intelligence, privacy, legal technology, ethical standards, digital Justice.

ЭТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ В LEGALTECH И СПОСОБЫ ИХ РЕШЕНИЯ

Шокиров Джавахир Джахгир оглы

Ташкентский государственный юридический университет

Факультет частного права

jshokirov850@gmail.com

Аннотация: в данной статье анализируется Legal Tech как система применения современных технологий в сфере юридических услуг. В работе рассматриваются вопросы конфиденциальности личной информации, алгоритмической объективности, неопределенности ответственности и снижения человеческого фактора, которые являются основными этическими проблемами, возникающими в связи с проникновением платформ Legal Tech и инструментов искусственного интеллекта в юридическую практику. Для преодоления этих проблем автор считал сложной необходимостью введение этических кодексов, усиление системы защиты информации, обеспечение прозрачности искусственного интеллекта и развитие

сотрудничества юристов с тремя программистами. Для устойчивого развития отрасли Legal Tech технологические инновации могут быть рекомендованы в соответствии с этическими стандартами

Ключевые слова: Legal Tech, этические проблемы, искусственный интеллект, конфиденциальность, правовые технологии, этические стандарты, цифровое правосудие.

Legal Tech (Legal Technology) - bu huquqiy xizmatlar ko'rsatish jarayonini raqamlashtirish va avtomatlashtirishga qaratilgan texnologik vositalar va tizimlar majmuasidir. Ushbu tushuncha dastlab AQSH va Buyuk Britaniyada 1990-yillarda vujudga kelgan bo'lib, dastlabki bosqichda electron hujjatlarni boshqarish (Document Management System) va yuridik tadqiqotlar (Legal research) uchun dasturiy vositalardan iborat edi. Axborot texnologiyalaridan foydalangan holda iste'molchilarga yuridik xizmatlar ko'rsatish mijoz va advokatlik firmasi o'rtasidagi onlayn vositachilik yo'li bilan yoki o'z-o'ziga yuridik xizmat ko'rsatish vositalarini taqdim etish orqali, professional advokatlar bilan bog'lanish zaruratini bartaraf etish orqali erishiladi. Bundan tashqari, yuridik texnologiyalar harakati haqida gapirish mumkin, uning maqsadi yuridik xizmatlar sohasiga zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish orqali huquqiy muammolarni hal qilish bo'yicha an'anaviy qarashlarni qayta ko'rib chiqishdir.

Legal Tech yordam beradi:

Samaradorlikni tiklash: Legal Tech yordam huquqshunoslarning ish unumdorligini tuzatishga yordam beradi, chunki ular ko'proq vaqtni talab qiladi.

Xarajatlarni qo'shish: Texnologiyadan o'tkazish orqali qonuniy foydalanish narxini pasaytirish mumkin, bu esa uni ishlatish uchun foydalidir.

Aniqlikni tuzatish: Legal Tech ishlarini tuzatish va yuridik hujjatlarning sifatini yuklash.

Mijozlarga qulaylik yaratish: Onlayn platformalar va mobil ilovalarga o'zlari uchun qulay vaqtda joylashuvga kirishga yordam beradi.

Legal Tech nima uchun huquqshunoslar uchun muhim?

Raqobardoshlikni qo'llab-quvvatlash: Legal Tech orqali yurgizish huquqshunoslarni o'z

yordamiga yordam beradi.

Mijozlarning tezkor, samarali va arzon yuridik xizmatlarni ko'rsatishi. Legal Tech bu talablarga javob yordam beradi.

Yangi narsalarni kashf etish: Texnologiya huquqshunoslarga innovatsion foydalanishni taklif qilish va yangi bozorlarni o'zlashtirish qiladi.

Misollar:Shartnomalarni avtomatik ravishda yuklash:

ContractExpress – bu shartnomalarni avtomatik ravishda sozlash, tahrirlash va boshqarayotgan bulutli platforma. U standart narxlarda o'zgarishlar kiritish, klouzalarshish va olib qo'yilgan mahsulotlarni xarid qilish shablonga tegishli mahsulotni taqdim etadi. Undan ko'pincha katta hajmdagi loyihalarni boshqarishda, masalan, ijara shartnomalari, xarid shartnomalari va litsenziyalarida foydalaniladi. *DocuSign* – bu elektron imzo va hujjat olish platformasi bo'lib, u kompaniyalarni onlayn imzolash va yuborishni osonlashtirish. U xaridlarni bir necha tilda qayd etish va yuborishni qo'llab-quvvatlash hamda imzolanganlik holatini real vaqt rejimida saqlash imkonini beradi. DocuSign ko'pincha masofaviy bitimlar, muammolar, sotuvlar shartnomalari, pudrat jarayonlari va konfidentsiallik jarayonlarida qo'shimcha jarayonlar.

Huquqiy tadqiqotlar uchun AIgi asosidagi platformalar:

ROSS – bu sun'iy intellektga jismoniy huquqiy tadqiqotlar vositasi bo'lib, u tabiiy tilni qayta ishlash (NLP) va mashina o'qitish (ML) texnologiyalaridan mustahkamlash. U huquqlarga tezkor va aniq tahlil taqdim etish uchun minglab sudlov hujjatlari va qonuniy manbalarni tahlil qiladi. ROSS murakkab huquqiy masalalarni takomillashtirishda sudlovsini ishlab chiqarishda va sud strategiyasiga tayyorgarlik ko'rishda. *Casetext* – bu AI yuridik tadqiqot platformasi bo'lib u huquqshunoslar uchun tezkor va samarali vositani taqdim etadi. U sud qarorlari qonunlar va ilmiy maqolalarni tahlil qilish uchun tabiiy tilni qayta ishlash va semantik hisobga olish. Casetext ko'pincha pretsedentlar qonunchilik hujjatlari va qonuniy nazariyalarni tadqiq qilishda foydalaniladi.

Huquqiy hujjatlarni tahlil qilish uchun tabiiy tilni qayta ishlash (NLP):

eBrevia – bu shartnomalar va boshqa huquqiy hujjatlarni avtomatik tahlil qilish va uni NLP texnologiyasidan boshqarish platformasi. U muhim ma'lumotlarni olish xatarlarni va

hujjatlarni hisobga olish uchun taqdim etiladi. eBrevi ko'pincha yirik hajmdagi huquqiy hujjatlar to'plami, masalan, korporativ hujjatlarni hujjatlar, hujjatlar va intellektual mulk litsenziyalarini ko'rib chiqish uchun hujjatlar. *Kira Systems* – bu sun'iy intellekt yordam dasturlari va boshqa huquqiy hujjatlarni tahlil qilish ixtisoslashgan platforma. U NLP ML texnologiyasini qo'llaydi va huquqshunoslar uchun hujjatlarni tezkor va aniq tahlil qilishni xatarlarni va hisobotni aniqlash imkonini beradi. *Kira Systems* ko'pincha investitsiyalar, qo'shilish va yutib olishlar (M&A), mulkchilik huquqlari va boshqa murakkab yuridik bitimlar bilan bog'liq hujjatlar uchun materiallar.

Mijozlar bilan o'zaro aloqalar uchun onlayn yuridik xizmat platformalari:

LegalZoom – bu jismoniy va yuridik shaxslarga onlayn ravishdagi turli huquqiy vositalar va resurslar taqdim etuvchi platforma. U vasiyatnomalar, mulk huquqlari, biznesni ro'yxatdan o'tkazish va boshqa kabilarni o'z ichiga oladi. *LegalZoom* uchun qulay va arzon qonuniy echimlarni taklif etish orqali an'anaviy huquqiy amaliyotlarga muqobil xizmat qiladi.

Rocket Lawyer – bu jismoniy va yuridik shaxslar uchun keng qamrovli onlayn yuridik foydalanish platformasi. U kelishuvlar, qonuniy hujjatlar, startap maslahat xizmatlari va boshqalarni taklif etadi. *Rocket Lawyer* tomonidan, obunachilarga bepul qonuniy maslahatlar beradi. U ko'pincha kichik biznes egalari, tadbirkorlar va jismoniy shaxslar shaxsiy kundalik huquqiy hujjatlar uchun.¹

LegalTech jiddiy etnik muammolar

Legal Tech kirib huquqiy amaliyotga jadal kelishuv bilan bir qatorda, uning atrofida axloqiy, huquqiy va ijtimoiy muammolar ham chiqmoqda. Sun'iy inspekt (SI) va avtomatlashtirilgan dasturlar huquqiy qarorlar qabul qilish jarayoniga sari insoniy nazoratning kamay ma'lumotlar xavfsizligi va algoritmik xolislik ishlarini ta'minlash kasb-

[HTTPS://RU.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/LEGAL_TECH](https://ru.wikipedia.org/wiki/Legal_Tech)

hunar ishlab chiqarish. Legal Tech yig'ish eng 4 etik muammo tahlil qilishga yordam beradi.

1. Shaxsiy ma'lumotlarning ishonchliligi va xavfsizligi

Legal Tech platformalari advokatlar va sud organlariga oid juda ko'p shaxsiy ma'lumotlarni qayta ishlaydi. Bu ma'lumotlar bulutli tizimlarda yoki sun'iy intellekt serverlarida yuqori. Bunday vaziyatda paydo bo'ladi:

Ma'lumotlar sizdirilishi (data leak) – noto'g'ri dasturlash yoki hujumlar bilan bog'liq qonuniy hujjatlar hujjatlar qo'liga o'tishi mumkin.

Roziliksiz qayta ishlash – foydalanuvchining aniq rozilgisiz u haqidagi ma'lumotlar tahlili yoki boshqa narsa qo'yilgan.

Kiberxavfsizlik zaifligi – sud jarayonlari yoki kasalliklariga oid ma'lumotlarning olinishiga olib keladi. **Misol uchun:** Yevropadagi bir qator Legal Tech kompaniyalari GDPR (General Data Protection Regulation) qayta mos ravshanlik siyosatini ishlab chiqishga majbur bo'lgan. Shu kabi talablar O'zbekistonda ham “Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida”gi qonun orqali joriy etilmoqda.

2. Algoritmik xolislik va adolat masalasi

Sun'iy intellekt inson tomonidan ishlab chiqarilgan kod va mavjud ma'lumotlar bazasiga tayangan holda ishlaydi. Shu sababli agar ma'lumotlar bir yo'l bilan noto'g'ri bo'lsa **algoritm ham xolis bo'lmaydi**.

Bias (xolislikka ta'sir) – agar AI tizimi faqat ayrim ijtimoiy yoki milliy omillarga oid ma'lumotlarda o'qitilgan bo'lsa u boshqalarni diskriminatsiya qilishi mumkin.

Adolatli qaror muammo – avtomatik huquqiy tahlil harakatlari masalan sud amaliyotini prognozlovchi dasturlar insonning individual holatini to'liq mumkin emas. **Misol uchun:** AQShda “COMPAS” nomli sud qarorlarini prognozlovchi algoritm qora tanlilarga nisbatan yuqori bahosini bergani aniqlanib algoritmik adolatsizlik bo'yicha katta bahslar yuzaga kelgan.

3. Mas'uliyatning noaniqligi

Legal Tech tizimi xato qarorida yoki noto'g'ri maslahat berganda **xavfsizlik kim zimmasiga yuklanishi** muammosi mavjud.

Dastur ishlab chiquvchi aybdormi?

Platformani ishlatgan advokatmi?

Yoki foydalanuvchining o'zi noto'g'ri keldimi?

Huquqiy bu masala hali ko'plab joylarda to'liq tartibga solinmagan. O'zbekistonda ham sun'iy intellektning huquqiy maqomi va huquq doirasi haqida aniq normalar mavjud emas. Shu sababli, "AI javobgarlik modeli"ni ishlab chiqish muhim vazifa.

4. Inson omilining kamayishi

Legal Tech ishlab chiqarishni tahlil qilish, maslahat berish va qaror chiqarish jarayonini avtomatlashtirish. inson ishtiroki, bu esa:

Insoniy tadqiqotlarning e'tibordan chetda qolishi

Empatiya (insoniy miqdorda) yetishmasligi

Huquqiy maslahatlardagi insoniy mas'uliyatning susayishi ga olib kelishi mumkin.

Huquq – bu texnik texnik, balki **axloqiy va ijtimoiy fan** hamdir. Shu bois huquqshunosning insoniy qobiliyatga qarorlari hech bir algoritm bilan to'liq yordami mumkin emas.

Etik muammolar va ularni bartaraf etishi

1.Etik kodekslar va me'yoriy ramkalarni joriy etish

Muammoni bog'lash: Mas'uliyatning noaniqligi, algoritmik adolatsizlik, ma'lumotlarning noto'g'rili.

Yechim: Huquqiy jamiyatlar, advokatlik tashkilotlari va LegalTech kompaniyalari birlashma **etik kodekslar**, **yo'l-yo'riq (guidelines)** ishlab chiqarish kerak. Ush kodeks algoritmining ishlashi, ma'lumotlar himoyasi, xato xatoda zararlanganlik, foydalanuvchiga xabar berish vositalari va xavfsizlik talablari kabi narsalarni o'z ichiga olishi kerak. Masalan, **“etik charters”**, funktsiya va kasalliklarni aniqlab olish, hamda kompaniyalar va dasturchilar o'zaro bog'liqlar bo'lishi kerak. (Bu - AI asboblarni boshqarish bo'yicha “Stronger Together” tadqiqotida muhokama qilingan tadqiqotga o'xshash.) Bunday kodekslar jamiyatdagi hamma tomonlar -shunoslar, IT-muhandislar, regulyatorlar - qabul qilinishi lozim.

2. Axborot va xavfsizlikni belgilang

Muammoni bog'lanishi: Shaxsiy ma'lumotlarning holati va holati

Yechim: Ma'lumotlarni **shifrlash**, **anonymizatsiya** va **pseudonimlashtirish** texnik usullaridan yuklash. Ma'lumotlar bazalariga kirish huquqlarini qat'iy nazorat qilish, auditert (nazorat) tizimlar o'rnatish. Ma'lumotlarni uzoq muddat saqlamoq, saqlashni saqlab. foydadan aniq **rozilik** olish va ma'lumot olish, saqlanishi va tomonlarga uzatilishi mumkinligi haqida oshkora ma'lumot berish. Regulator Yevropada rioya qilish (masalan, GDPR yoki boshqa xavfsizlik qonunchiligi).

Bu chora-tadbirlar ma'lumotlarga yordam beradi.

3. Algoritmik yaratuvchilik va audit (nazorat) mexanizmlari

Muammoni bog'lanishi: Algoritmik tarafkashlik (bias), xatolik, “qora quti” tizimlari

Yechim: AI algoritmlari **bo'lishi**, ya'ni undan qanday kiruvchi ma'lumotlar olinayotgani, qanday nisbatda so'rovga javob qaytarilishi tushunarli bo'lishi kerak. **Audit (audit) mexanizmlarini** boshqarish kerak - mustaqil yoki ichki ekspertlar algoritmnini olishi kerak. Ethicsbased auditing yondoshuvi - avtomatik qaror qabul qilish tizimlarini (ADMS) e'tiborga molik me'yorlari asosida - bu konsept bir qator qatorda taklif qilingan. Foydalarga qaror nimaga yordamini boshqa (“explainability”) talabi bo'lishi. Algoritmlar va modellar

muntazam ravishdagi **bias testlari** dan o'tishi va o'zgaruvchan ma'lumotlar asosida yangilanib turishi kerak.

4. Javobgarlik va mas'uliyat modeli

Muammoni bog'lanishi: Mas'uliyatning noaniqligi

Yechim: Har bir tizim komponentining javobgarligi (dasturchi, platforma egasi, foydalanuvchi) aniqlanishi kerak. Agar tizim xato chiqarsa, kimga da'vo qilish mumkinligi, sug'urta mexanizmlari mumkinligi. Huquqiy me'yorlarda (qonun, kodeks) AI xatolari yoki zarar holatida kasallik holatida qanday bo'lishi kerakligi belgilanishi kerak. Huquqshunoslar va IT-mutaxassislar o'rtasida **kelishilgan protokollar** bo'lishi, masalaning, "AI yordamida tahlil qilingan natijani huquqshunos tekshirsin" modeli. Samaraliga "AI foydalanish"ligini bildiruvchi deklaratsiya qo'yilishi va foydalanuvchi roziligi mumkin.

5. Inson nazorati va "insan + texnologiya" modeli

Muammoni bog'lanishi: Inson omilining kamayishi, huquqiy-etika nuanslarining e'tibordan chetda qolishi.

Yechim: Qiyin, murakkab va noaniq **inson nazorati** saqlab qolish: AI avtomatik qaror bera o'zgarmas huquqshunosning so'zi qoladi. AI tizimlarini ishlatish vosita sifatida qabul qilish ("AI as assistant, not replacement") ishlovini qabul qilish. Huquqlar uchun **axloqiy va madaniy trening** lar tashkil etish - AI xulosani tahlil qilish, etik savollarni ko'rib chiqishni yaratish. Samaralilar bilan muloqotda "insan nazoratida bo'lgani" fikrini saqlash va foydalanishga foydalanishni berish. Qarorida jarayonlar **inson-xabardorligiga** (human-in-the-loop) zamin - AI taklif qiladi, lekin inson yakuniy qarorni tasdiqlaydi.

	Algoritmiklik,	
"Axloqiy va profilaktik balanslash muammosi,	etika-responsibility	link.springer.com
huquqiy texnologiya"	mojarosi	
Huquqiy texnikada axloqiy	Bias,	LEGAL SUITE
mulohazalar	ishonchlilik xavfsizligi	US 2022

Advokatlik sohasida yangi texnologiyalar etikasi	Umumiy, algoritmik jihatdan	ibanet.org
Texnologiyadagi etika: raqamli asrda axloqiy landshaftni boshqarish bartaraf etish (ResearchGate)	Muammolar va ularni	ResearchGate
Advokatlar sun'iy intellektdan foydalanganda axloqiy tuzoqlar	AI xatolari, xavfsizlik, qonuniy vakolatlar	ResearchGate
Huquqiy Alda etika va javobgarlik	Javobgarlik, etik printsiplar: shaffoflik, javobgarlik	Kundalik sharbat
Sud tizimida sun'iy intellektdan foydalanishning axloqiy muammolari	Inson + AI, etika muammolari qatorida	arXiv
Qarorlarni qabul qilishning avtomatlashtirilgan tizimlarini axloqiy jihatdan tekshirish	Audit mexanizmlari, etik audit konsepti	arXiv
Birgalikda kuchliroq: MLda axloqiy nizomlar, huquqiy vositalar va texnik hujjatlarni ifodalash bo'yicha	Hamkorlik, etika kodekslari, texnik hujjatlar	arXiv